

Nr 102.

Av herr **Jacobson m. fl.**, *angående statsbidraget för inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem, m. m.*

Alltsedan 1920 har statsbidrag utgått till vissa skoldistrikt inom Västerbottens och Norrbottens län för inackordering av skolbarn i skolhem och enskilda hem. Bestämmelserna om huru detta bidrag bör utgå ha undergått förändringar vid såväl 1931 som 1935 års riksdag.

Vid sistnämnda års riksdag beslöts att alla skoldistrikt, oavsett skattelutgången och antalet inackorderade barn, skulle erhålla åtta tiondelar av distrikteis styrkta verkliga kostnader. Vid inackordering i skolhem eller arbetsstuga bestämmer länsstyrelsen det belopp, som skall anses motsvara inackorderingskostnaden.

Det kan tyckas, som om ett bidrag av 80 % är synnerligen väl tilltaget. I kommun med något så när god ekonomi och som ej behöver inackordera mer än ett fåtal barn är beloppet utan tvekan rundligt tilltaget om statsbidraget skulle sänkas ner till 50 à 60 %.

I en norrländsk socken, som har en sammanlagd utdebitering av kr. 7: 90 per skattekrona, uppgick inackorderingskostnaden till kr. 954: 60 för läsåret 1940/41. Då antalet skattekronor inom nämnda socken är c:a 16.000, utgjorde kommunens bidrag kr. 190: 92 drygt 1 öre per skattekrona, under det att i en lappmarkssocken inackorderingskostnaderna gingo till över 23.000 kronor, varvid kommunens bidrag belöpte sig till något över 4.600 kronor eller över 2 kronor per skattekrona, enär skattekrornas antal utgjorde endast något över 2.000, under det utdebiteringen är uppe i nära 20 kronor per skattekrona.

Inom Vilhelmina skoldistrikt uppgick totalkostnaden för inackordering av folkskolebarn under läsåret 1940/41 till kronor 107.409: 75, varav statsbidrag beräknas utgå med 82.709: 64 kronor, vadan skoldistriktets kostnad alltså utgjorde 24.700: 11 kronor. Tillsammans med kommunens andel av kostnaden för inackordering av fortsättningsskolelever, 6.152: 35 kr., utgjorde kommunens totalkostnad för skolbarninackordering 30.852: 46, vilket motsvarar en utdebitering av 1 kr. 25 öre per skattekrona.

Det torde icke kunna betecknas såsom rättvist att en del skoldistrikt skola bidraga i dessa kostnader med ett öre per skattekrona, under det en del måste bidraga med mera än 200 gånger detta belopp.

Otaliga exempel kunna framdragas, men detta torde ej vara nödvändigt, enär det torde stå klart för alla, att de fattiga kommunerna böra erhålla ytterligare lättnad.

Trycket för dessa förut skattetyngda kommuner blir så mycket kännbarare, som dessa på grund av den glesa bebyggelsen redan i övriga avseenden ha att dragas med större kostnader för folkskoleväsendet än andra i förhållande till bärkraften.

Enligt gällande bestämmelser, k. k. nr 448/1935, skall ansökning om statsbidrag ingivas före den 1 april närmast före det redovisningsår, för vilket bidrag önskas. Med ledning av ansökningens uppgifter fastställer kungl. skolöverstyrelsen det högsta antal inackorderingsdagar, för vilka statsbidrag beviljas under de olika skolåren. Det är emellertid omöjligt att åratal i förväg kunna bestämt avgöra, till vilken skola ett inackorderingsbarn kommer att hänvisas, enär olika omständigheter — ändrade familjeförhållanden, flyttning till annan ort, något som på grund av småbrukarverksamheten är mycket vanligt inom ödebygdsdistrikten, tillfällig ökning eller minskning av barnantalet inom skolområdena, periodvis växlande inackorderingsmöjligheter o. s. v. — ofta göra, att en i förväg uppgjord inackorderingsplan i sista stund före läsårets början måste ändras i ett flertal fall. Dessa omständigheter äro några av orsakerna till att skoldistriktet tvingas inackordera ett flertal barn ett större antal dagar än det, för vilket statsbidrag medgivits, något som visar sig ofrånkomligt även i vissa fall, där förändringar av ovan angivet slag icke inträda. Så har exempelvis inom Vilhelmina skoldistrikt under läsåret 1940/41 i 120 fall med sammanlagt 2.401 dagar utöver det antal, för vilket statsbidrag beviljats, inackordering skett, vilket betyder en ytterligare utgift för kommunen å kr. 3.601:30.

Det förefaller rimligt, att kungl. skolöverstyrelsen frånginge den hittills tillämpade principen om en i förväg fastställd maximering av antalet inackorderingsdagar, för vilka statsbidrag utgår, och endast fastställde i vilka fall statsbidrag beviljas, varefter länsstyrelsen endast hade att utanordna beviljat bidrag för samtliga de dagar, vilka enligt den rekvisitionen åtföljande redogörelsen inackordering skett. Det synes oss vara ett rättvist krav att bidragsprocenten till skoldistrikt med hög skattetunga och stort inackorderingsbehov höjdes till 90 0/0.

Enligt k. k. den 13 juni 1941, nr 470, utgår statsbidrag för inackordering av fortsättningsskolbarn med högst 1 krona 50 öre pr dag, medan enligt Kungl. Maj:ts kungörelse angående statsbidrag för inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem den 28 juni 1935, sv. förf.-saml. nr 448, statsbidrag utgår för inackordering av folkskolebarn med åtta tiondelar av skoldistriktets verkliga kostnader för inackorderingen, och det är lagt i länsstyrelsens hand att avgöra, huruvida denna kostnad kan efter ortens förhållanden anses skälig.

Enär det givetvis är dyrare att inackordera så stora barn som fortsättningskoleelever, t. ex. gossar på 16—17 år, vilka genom slöjdundervisningen idka kroppsarbete, än folkskolebarn i åldern 8—14 år, borde bestämmelsen i först omnämnda k. k. ändras därhän, att statsbidrag måtte utgå för berörda inackordering med det belopp, vartill skoldistriktets verkliga kostnader uppgå, med befogenhet för länsstyrelsen att även i detta fall avgöra, huru stort belopp som med hänsyn till ortens förhållanden kan anses skäligt.

Den omständigheten att inackorderingsmöjligheterna med hänsyn till inackordering av folkskolebarn vid de flesta skolorna äro fullt utnyttjade, jämte den omständigheten att det för yrkesbestämd fortsättningsskola, exempelvis i anslutning till snickeri resp. hushållsgöromål, kräves särskilt kvalificerade lokaler med dyrbara, delvis maskinella anordningar, gör, att fortsättningsskolan icke borde vara, ja, i verkligheten stundom helt enkelt inte kan bli ambulerande utan fast vid vissa skolor, vars lokaler fylla behovet. Även om man å dessa orter för fortsättningsskolan reserverat de inackorderingshem, som finnas, kan det vara svårt att lösa inackorderingsproblemet, bl. a. därigenom att befolkningen anser sig icke kunna få skälig ersättning för inackorderingsbarnen.

Den yrkesbestämda fortsättningsskolan bör strängt centraliseras, helst till en enda ort inom skoldistriktet. Därigenom möjliggöres även för ett ekonomiskt mindre välsituerat skoldistrikt att för denna skola inrätta så tillfredsställande lokaler jämte så god utrustning beträffande inredning, materiel och maskiner, att undervisningen bör kunna bli så tidsenlig och effektiv, som den bör kunna bli vid en skola av denna karaktär.

Inackorderingsfrågan anse vi bör lösas därigenom att särskilda skolhem uppföras för fortsättningsskolans elever. För dessa skolhems uppförande och underhåll m. m. bör statsbidrag utgå enligt samma grunder, som nu äro gällande för vanliga skolhem, likaså bör inackordering vid föreslagna skolhem om möjligt helt bestridas av statsmedel, i varje fall enligt samma grunder, som nu äro gällande för inackordering av folkskolebarn, alltså med 8/10 av distriktets verkliga och skäliga kostnad.

Ett sådant skolhem skulle även kunna utnyttjas för andra ändamål under sommarmånaderna, då ingen fortsättningsskola pågår. Det kunde liksom också själva fortsättningsskollokalerna upplåtas för exempelvis kurser, som anordnas av landstingen, semesterhem för husmödrar m. m.

Under åttonde huvudtiteln i årets statsverksproposition har bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem upptagits med ett belopp av kronor 1.650.000.

Ökningen torde i högre grad än under de närmast föregående åren vara att tillskriva höjda levnadskostnader.

Jämväl efter denna ökning torde anslaget komma att visa sig otillräckligt, varför en ytterligare ökning torde vara ofrånkomlig. Det torde nämligen bli

en tvingande nödvändighet att utbyta skolskjutsar mot inackordering på grund av bristen på flytande bränsle. Redan nu ha flera dylika fall varit föremål för kungl. skolöverstyrelsens prövning, och sedan tilldelning av bensin till skolskjutsar numera helt upphört, torde framställningar om bidrag till inackordering under det kommande budgetåret vara att förvänta i ökad omfattning.

Kostnaderna för skolbarnens resor från hemmet till inackorderingsstället bestridas i de fall, då föräldrarna äro i så fattiga omständigheter att de icke själva kunna göra det, av skoldistriktet. Det vore väl endast en gärd av rättvisa att statsbidrag i detta fall utginge efter samma grunder, som nu gälla för inackorderingskostnaderna.

Med stöd av det anförda tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att bidraget till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem för budgetåret 1942/43 höjes till kronor 1.850.000,

att riksdagen måtte besluta, att i de fall särskilt ömmande omständigheter på grund av hög skattetunga och stort inackorderingsbehov föreligga Kungl. Maj:t må kunna bevilja vederbörande skoldistrikt ett bidrag ur anslaget för inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem upp till 90 % av den verkliga kostnaden,

att riksdagen måtte besluta om en höjning av nu utgående till kr. 1: 50 pr dag maximerade statsbidrag för inackordering av fortsättningsskolebarn till 2 kronor,

att riksdagen måtte besluta om bidrag i kostnaderna för inackorderade barns resor från och till hemmet, efter samma grunder som gälla för inackorderingskostnaderna samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning rörande en centralisering av den yrkesbestämda fortsättningsskolan inom vissa ödebygdsområden medelst uppförande av särskilda skolhem för fortsättningsskolans elever.

Stockholm den 20 januari 1942.

Uddo R. Jacobson.

Gösta Skoglund.

E. Oskar Åkerström.